

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
Kuvendi

PROJEKT LIGJ

Nr. _____/2019

PËR

NDRYSHIMET KLIMATIKE¹

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave, Kuvendi i Republikës së Shqipërisë

V E N D O S I:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Qëllimi

Qëllimi i këtij ligji është:

- a) të kontribuojë në uljen e shkarkimeve të gazeve me efekt serrë;
- b) të përshpejtojë përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, me synim zbutjen e efekteve të dëmshme të ndryshimeve klimatike;

¹Ky ligj përaftron pjesërisht:

- Direktivën 2003/87/EC të Parlamentit Evropian dhe Këshillit Evropian të datës 13 tetor 2003 “Për krijimin e një skeme për tregtinë e lejeve për shkarkimet e gazeve serrë brenda Komunitetit” dhe që amendon direktivën e Këshillit 96/61/EC (CELEX 32003L0087) të amenduar nga:
 - o Direktivën 2004/101/EC të Parlamentit Evropian dhe Këshillit Evropian të datës 27 tetor 2004 që amendon direktivën 2003/87/EC “Për krijimin e një skeme për tregtinë e lejeve për shkarkimet e gazeve serrë brenda Komunitetit Evropian”, në zbatim të mekanizmave të projektit të Protokollit të Kiotos (CELEX 32004L0101).
 - o Direktivën 2008/101/EC të Parlamentit Evropian dhe Këshillit Evropian të datës 19 nëntor 2008, që amendon direktivën 2003/87/EC, duke përfshirë aktivitetet e aviacionit në skemën për tregtinë e lejeve për shkarkimet e gazeve serrë brenda Komunitetit Evropian (CELEX 32008L0101).
 - o Direktivën 2009/29/EC të Parlamentit Evropian dhe Këshillit Evropian të datës 23 prill 2009, që amendon direktivën 2003/87/EC, duke përmirësuar dhe zgjeruar skemën për tregtinë e lejeve për shkarkimet e gazeve serrë brenda Komunitetit Evropian (CELEX 32009L0029).
- Rregulloren (EU) nr.525/2013, për mekanizmin e monitorimit dhe raportimit të shkarkimeve të GES-it dhe për raportimin e informacioneve të tjera që lidhen me ndryshimet klimatike në nivel kombëtar dhe të Bashkimit Evropian dhe që shfuqizon vendimin nr.280/2004/EC

- c) të kontribuojë në përpjekjet globale ndaj ndryshimeve klimatike, nëpërmjet plotësimit të detyrimeve të Republikës së Shqipërisë ndaj Konventës;
- ç) të krijojë një kuadër gjithëpërfshirës ligjor dhe ndërinstitutional për ndërmarrjen e veprimeve ndaj klimës në nivel kombëtar, në përputhje me legjislacionin e BE-së për ndryshimet klimatike.

Neni 2 Fusha e zbatimit

Ky ligj përcakton:

- a) kuadrin e përgjithshëm të politikës kombëtare për veprime ndaj ndryshimeve klimatike;
- b) kushtet e shkarkimeve të gazeve serrë nga burimet e palëvizshme e të lëvizshme, nga produktet dhe substancat;
- c) kushtet e kapjes dhe të depozitimit gjeologjik të dioksidit të karbonit;
- ç) kuadrin e masave për monitorimin, raportimin dhe verifikimin e shkarkimeve të GES-it në nivelin e sektorëve/burimeve dhe në nivel kombëtar, në përputhje me angazhimet kombëtare, financimet e brendshme dhe ndërkombëtare;
- d) kuadrin për pjesëmarrje në veprime ndërkombëtare të klimës;
- dh) ngritjen e sistemit institucional për ndërmarrjen e veprimeve ndaj ndryshimeve klimatike.

Neni 3 Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. **“Efekte të dëmshme, të ndryshimeve klimatike”**, ndryshimet në mjedisin fizik apo biotë që rezultojnë nga ndryshimet klimatike, të cilat kanë efekte të rëndësishme negative mbi përbërjen, aftësinë vetëpërtëritëse, produktivitetin e ekosistemeve natyrore apo të menaxhuara, funksionimin e sistemeve social-ekonomike apo mbi shëndetin dhe mirëqënien e njeriut e të kafshëve blegtorale si gjedh, të imta, derra dhe njëthundrakë;
2. **“Ndryshim klimatik”**, një ndryshim i klimës, që i atribuohet direkt apo indirekt aktivitetit të njeriut, i cili ndryshon përbërjen e atmosferës globale dhe që i shtohet ndryshueshmërisë natyrore të klimës, që vërehet në periudha kohe të krahasueshme;
3. **“Sistem i klimës”**, tërësia e atmosferës, hidrosferës, biosferës e gjeosferës dhe ndërveprimeve të tyre;

4. **“Shkarkime”**, çlirimet nga aktivitetet antropogjene të GES-it dhe/ose prekursorëve të tyre në atmosferë, në një sipërfaqe dhe periudhë kohe të caktuar;
5. **“Rezervuar”**, një përbërës apo përbërësit e sistemit të klimës ku depozitohet një GES apo një prekursor i GES-it;
6. **“Përthithës”**, çdo proces, aktivitet apo mekanizëm që largon një GES, një aerosol apo një prekursor të GES-it nga atmosfera;
7. **“Burim”**, çdo proces apo aktivitet që çliron një GES, një aerosol apo një prekursor të GES-it nga atmosfera;
8. **“Konventa”**, Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike, miratuar në *New York* më 9 maj 1992, që ka hyrë në fuqi në Republikën e Shqipërisë më 1 janar 1995 dhe ku Republika e Shqipërisë është palë jo e shtojcës I;
9. **“Protokolli i Kiotos”**, Protokolli i Kiotos i Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuar për Ndryshimet Klimatike, miratuar në Kioto, më 11 dhjetor 1997, që ka hyrë në fuqi në Republikën e Shqipërisë më 30 qershor 2005;
10. **“Kapja dhe depozitimi gjeologjik i dioksidit të karbonit (CO₂)”**, një teknologji e ndërmjetme/lidhëse, që synon të kontribuojë në zbutjen e ndryshimeve klimatike. Ajo konsiston në kapjen e CO₂ nga instalimet industriale, transportin e tij në një vend depozitimi dhe injektimin në një formacion gjeologjik të përshtatshëm nën tokë, për qëllime ruajtjeje të përhershme;
11. **“Gaz me efekt serrë (GES)”**, gazet që gjenden në atmosferë në gjendje natyrale dhe të shkaktuara nga aktivitetet antropogjene, të cilat përthithin dhe rrimetojnë rrezatimin infra të kuq. Lista e GES-it të shkarkuar nga aktivitetet antropogjenë, që mbulohen nga ky ligj, është në shtojcën I;
12. **“Leje mjedisi që përfshin shkarkimet e GES”**, lejet e mjedisit të tipave A, B dhe C, që përmbajnë edhe kushte për GES-in dhe që lëshohen në përputhje me kërkesat e ligjit për lejet e mjedisit dhe të kreut III, të seksionit 1, të këtij ligji;
13. **“Instalim”**, sipas përcaktimit të dhënë në ligjin nr.10 448, datë 14.7.2011, “Për lejet e mjedisit”, të ndryshuar;
14. **“Ton ekuivalent dioksid karboni”**, një ton metrik dioksid karboni (CO₂) ose një sasi e çfarëdo GES-i tjetër, të listës në shtojcën I, që ka potencial ekuivalent për ngrohje globale;
15. **“Djegje”**, oksidimi i lëndës djegëse, pavarësisht mënyrës se si përdoret nxehtësia, energjia elektrike apo mekanike e prodhuar nga ky proces, dhe çdo aktivitet tjetër që lidhet drejtpërdrejt me të, përfshirë pastrimin e mbetjeve të gazta;
16. **“Politika dhe masa”**, të gjitha instrumentet që synojnë të zbatojnë angazhimet që lidhen me zbutjen e ndryshimeve klimatike, duke kufizuar shkarkimet antropogjene të GES-it dhe mbrojtjen e shtimin e përthithësve

- e të rezervuarëve dhe që mund të përfshijnë edhe ato që nuk kanë si objektiv parësor kufizimin dhe reduktimin e shkarkimeve të GES-it;
17. **“Investime miqësore ndaj klimës”**, investimet në teknologji që shkarkojnë pak karbon apo që çojnë në ripërtëritjen e klimës, drejt një ekonomie me pak karbon, që e kufizon ngrohjen globale në 2°C;
 18. **“Transferim i teknologjisë”**, një tërësi procesesh që mbulojnë lëvizjet e *know-how*, të eksperiencës dhe pajisjeve për zbutjen e ndryshimeve klimatike dhe përshtatjen ndaj tyre, ndërmjet aktorëve të ndryshëm, si qeveritë, entet private, institucionet financiare, OJQ-të dhe institucionet kërkimore/arsimore;
 19. **“Integritim”**, integrimi i objektivave, strategjive, politikave, masave apo operacioneve të zbutjes dhe/ose të përshtatjes, në mënyrë të tillë që ato të bëhen pjesë e politikave, të proceseve dhe buxheteve të zhvillimit rajonal e kombëtar në të gjitha nivelet dhe në të gjitha fazat;
 20. **“Përshtatje”**, rregullimet e bëra nga njeriu në sistemet ekologjike, sociale, ekonomike apo proceset politike, në përgjigje të ndryshimeve aktuale apo të pritshme të klimës, efekteve apo ndikimeve të tyre;
 21. **“Zbutje”**, të gjitha përpjekjet e bëra për të reduktuar apo parandaluar shkarkimet e GES-it, përfshirë përdorimin e teknologjive të reja dhe energjive të rinovueshme, që i bëjnë pajisjet e vjetra më efikente ndaj konsumit të energjisë, që ndryshojnë praktikën e menaxhimit apo sjelljen e konsumatorit;
 22. **“Operator”**, sipas përcaktimit të dhënë në ligjin nr.10448 datë, 14.7.2011, “Për lejet e mjedisit”, të ndryshuar;
 23. **“Operator avioni”**, sipas përcaktimit të dhënë në ligjin nr.10040, datë 22.12.2008, “Kodi Ajror i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar;
 24. **“Operator i transportit ajror tregtar”**, sipas përkufizimit në ligjin nr.10040, datë 22.12.2008, “Kodi Ajror i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar.;
 25. **“Person”**, çdo person fizik/tregtar apo juridik, i regjistruar në regjistrin tregtar;
 26. **“Publik”**, një apo më shumë persona dhe, në përputhje me legjislacionin apo praktikën në fuqi, shoqata, organizata apo grupe personash;
 27. **“Ministri”**, ministri përgjegjës për mjedisin;
 28. **“Ministria”**, ministria përgjegjëse për mjedisin;
 29. **“AKM”**, Agjencia Kombëtare e Mjedisit;
 30. **“NDC”**, dokumenti i kontributit tonë kombëtar, i synuar në linjë me përpjekjet globale për reduktimin e shkarkimeve të gazeve me efekt serrë (GES);
 31. **“Mekanizmi i zhvillimit të pastër (MZHP)”**, një mekanizëm i bazuar në projekte, që buron nga Protokoli i Kiotos dhe që nxit partnershipin midis vendeve të zhvilluara dhe vendeve në zhvillim të Konventës për arritjen e objektivit final të saj, stabilizimin e GES-it në atmosferë;

32. **“Sistemi i inventarit kombëtar”**, sistemi i rregullimeve institucionale, ligjore dhe procedurale të bëra në Republikën e Shqipërisë për vlerësimin e shkarkimeve antropogjene nga burimet dhe përthithjen e tyre nga përthithësit e GES-it, të listuara në shtojcën I, si dhe për raportimin dhe arkivimin e informacionit të këtij inventari;
33. **“Inventari i GES-it”**, inventari i shkarkimeve, që përfshin shkarkimet e GES-it nga kategoritë e burimeve si dhe përthithjen e tyre nga përthithësit e karbonit;
34. **“IGJEUM”**, Instituti i Gjeoshkencës, Energjisë, Ujit dhe Mjedisit;
35. **“Konventa e Aarhusit”**, Konventa për të drejtën e publikut për të pasur informacion, për të marrë pjesë në vendimmarrje dhe për t’iu drejtuar gjykatës për çështjet e mjedisit, ratifikuar me ligjin nr.8672, datë 26.10.2000;
36. **“Njësitë që përdorin ekskluzivisht biomasën”**, njësitë që përdorin lëndë djegëse fosile gjatë ndezjes apo fikjes së njësisë.

KREU II

POLITIKA KOMBËTARE PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE

Neni 4

Objektivat dhe parimet

1. Me synimin për të zvogëluar efektet e dëmshme të ndryshimeve klimatike dhe për të kontribuar në përgjigjen globale ndaj tyre, objektivat kombëtarë për ndryshimet klimatike në Republikën e Shqipërisë janë:
 - a) zvogëlimi i shkarkimeve antropogjene të gazeve me efekt serrë në nivel kombëtar, në përputhje me angazhimet ndërkombëtare;
 - b) rritja e aftësisë për t’u përshtatur ndaj efekteve të dëmshme të ndryshimeve klimatike, në nivel kombëtar, qendror e vendor;
 - c) ruajtja dhe rritja e përthithësve dhe rezervuarëve të gazeve me efekt serrë;
 - ç) nxitja e zhvillimit ekonomik nëpërmjet krijimit të vendeve të punës dhe konkurrencës, duke përfshirë edhe diversifikimin ekonomik dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore;
 - d) pjesëmarrja graduale në zbatimin e politikës së ndryshimeve klimatike të Bashkimit Evropian.
2. Objektivat e përcaktuar në pikën 1, të këtij neni, zbatohen në funksion të parimeve të mëposhtme:
 - a) Parimi i përgjegjësisë të përbashkëta, por të diferencuara, sipas të cilit të gjitha palët e Konventës, pavarësisht nëse janë vende në zhvillim apo të zhvilluara, marrin përgjegjësi për reduktimin e gazeve me efekt

- serrë, sipas kushteve të secilit vend dhe brenda situatës së re ekonomike dhe politike të krijuar;
- b) Parimi i kujdesit paraprak, sipas të cilit masat duhen marrë, në radhë të parë, për të parashikuar, parandaluar apo minimizuar shkaqet e ndryshimeve klimatike dhe për të zbutur efektet e tyre të dëmshme;
 - c) Parimi i efijencës, sipas të cilit politikat dhe masat që merren për ndryshimet klimatike duhet të jenë me kosto efektive, në mënyrë të tillë që të sigurojnë përfitime globale me kostot më të ulëta të mundshme;
 - ç) Parimi i integritimit, sipas të cilit politikat dhe masat që merren për të mbrojtur sistemin e ndryshimit të klimës nga faktorët antropogjenë si dhe përshtatjen ndaj këtyre ndryshimeve duhet të përfshijnë të gjithë sektorët ekonomikë dhe të mbulojnë të gjitha burimet, përthithësit e rezervuarët e GES-it. Integrimi i ndryshimeve klimatike duhet bërë në të gjitha politikat dhe praktikatat ekzistuese e të ardhshme sektoriale e ndërsektoriale;
 - d) Parimi i zhvillimit të qëndrueshëm, sipas të cilit masat për mbrojtjen e sistemit të klimës nga ndryshimet antropogjene të integruara në politikën dhe programet e zhvillimit kombëtar duhet të çojnë në rritje dhe zhvillim të qëndrueshëm ekonomik të vendit;
 - dh) Parimi i bashkëpunimit dhe financimit ndërkombëtar, sipas të cilit përpjekjet për të trajtuar ndryshimet klimatike mund të bëhen bashkërisht dhe në koordinim me vende të tjera të interesuara dhe, përveç buxhetit të shtetit, të mbështeten edhe nga burime financimi ndërkombëtare apo dypalëshe.

Neni 5

Dokumenti Strategjik dhe planet kombëtare për ndryshimet klimatike

1. Dokumenti Strategjik për Ndryshimet Klimatike krijon kuadrin e përgjithshëm kombëtar për veprim ndaj ndryshimeve klimatike dhe miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit.
2. Plan i Kombëtar për Zbutjen e Gazeve me Efekt Serrë (NMP) dhe Plan i Kombëtar për Përshtatjen ndaj Ndryshimeve Klimatike (NAP) janë pjesë përbërëse e dokumentit strategjik, referuar pikës 1, të këtij neni.
3. Plan i Kombëtar për Zbutjen e Gazeve me Efekt Serrë (NMP) përcakton masat kombëtare për reduktimin e shkarkimeve të GES-it dhe shtimin e përthithësve të GES-it në sektorët përkatës.
4. Plan i Kombëtar për Përshtatje krijon kuadrin për një proces të vazhdueshëm të përshtatjes në vend dhe përcakton objektivat për përshtatjen, nxit integrimin e përshtatjes në politikat sektoriale të ministrive

të linjës, përcakton masat prioritare dhe organizon përgjegjësitë dhe mekanizmat e bashkëpunimit brenda proceseve të përshtatjes.

5. Krahas kërkesave të tjera, lidhur me formulimin e strategjive e të planeve, dokumenti strategjik dhe planet për ndryshimet klimatike përfshijnë çështjet nga lista joshteruese, sipas shtojcës III-A, bashkëlidhur këtij ligji.
6. Ministria, nëpërmjet grupit ndërministror të punës në fushën e ndryshimeve klimatike, monitoron dhe vlerëson çdo 4 vjet progresin për zbatimin e dokumentit strategjik për ndryshimet klimatike dhe harton raportin, i cili përmban informacionin për:
 - a) vlerësimin e progresit në reduktimin e shkarkimeve dhe të përthithjes nga rezervuarët e GES-it, në raport me Kontributin Kombëtar të Përcaktuar (NDC);
 - b) vlerësimin e progresit në zbatimin e Planit Kombëtar të Zbutjes së Gazeve me Efekt Serrë;
 - c) zbatimin e Planit Kombëtar për Përshtatje ndaj Ndryshimeve Klimatike, që përfshin: gjetjet e reja dhe vulnerabilitetit mbi ndryshimet klimatike; aktivitetet e kryera gjatë procesit të NAP-it; progresin dhe vështirësitë në integrimin e përshtatjes në sektorët e tjerë; progresin dhe vështirësitë në arritjen e objektivave e të indikatorëve; rekomandimet për masat në të ardhmen.
7. Dokumenti Strategjik, Planit Kombëtar për Zbutjen e Gazeve me Efekt Serrë (NMP) dhe Planit Kombëtar për Përshtatjen ndaj Ndryshimeve Klimatike (NAP) rishikohen çdo 4 vjet.

Neni 6

Integrimi i ndryshimeve klimatike në strategjitë sektoriale

1. Për të arritur objektivat e zhvillimit të qëndrueshem të vendit, duke ndjekur, njëkohësisht, një rrugë me përdorim më pak intensiv të karbonit, ministritë e linjës dhe NJVQV-të me përgjegjësi shtetërore, në fusha që kanë ndikim mbi/apo nga ndryshimet klimatike, kanë detyrimin:
 - a) të integrojnë çështjet e zbutjes e të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike në legjislacionin, strategjitë, planet, programet dhe projektet e tyre të zhvillimit, veçanërisht në sektorët e transportit, të energjisë, ujërave, bujqësisë dhe zhvillimit rural, zhvillimit urban dhe menaxhimit të fatkeqësive si edhe në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim;
 - b) të bashkëpunojnë për zbatimin e legjislacionit, të strategjive, planeve, programeve dhe projekteve që trajtojnë ndryshimet klimatike;

- c) të bashkëpunojnë për monitorimin, vlerësimin dhe raportimin e zbatimit të strategjive, planeve, programeve dhe projekteve që trajtojnë ndryshimet klimatike.
2. Masat e përcaktuara në pikën 1, të këtij neni, kanë si qëllim të kontribuojnë në:
- a) arritjen e angazhimit afatgjatë të vendit për reduktimin e shkarkimeve të GES-it dhe rritjen e përthithjes nga përthithësit në të gjithë sektorët, sipas objektivit të caktuar në NDC, në mënyrë sa më eficiente;
 - b) identifikimin e masave të përshtatshme për uljen e vulnerabilitetit dhe rritjen e aftësive ripërtëritëse ndaj ndryshimeve klimatike të sektorëve përkatës dhe zbatimin e tyre;
 - c) monitorimin transparent dhe konsistent të progresit aktual dhe atij të planifikuar për të plotësuar angazhimet e vendit në Konventë.
3. Krahës kërkesave të tjera lidhur me formulimin e strategjive, procesi i integritetit të ndryshimeve klimatike në strategjitë sektoriale përfshin çështje nga lista joshteruese, sipas shtojcës III-B, bashkëlidhur këtij ligji.

Neni 7

Kontributi Kombëtar i Përcaktuar (NDC)

1. Dokumenti i NDC-së përcakton kontributin kombëtar për reduktimin e gazeve me efekt serrë përkundrejt arritjes së objektivit global të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike, për mbajtjen e temperaturave në 2°C, duke kufizuar rrezikun e ardhshëm dhe kostot e përshtatjes ndaj ndryshimeve të klimës.
2. Kontributi Kombëtar i Përcaktuar rishikohet çdo 4 vjet dhe, nëse është e mundur, përditësohet me synimin për ta rritur objektivin e reduktimit të gazeve me efekt serrë në atë masë që lejojnë kushtet e vendit.
3. Ministria koordinon me grupin ndërministror të punës në fushën e ndryshimeve klimatike dhe, sipas rastit, edhe me aktorë të tjerë, punën për zbatimin dhe rishikimin e dokumentit të referuar në pikën 1, të këtij neni.
4. Metodologjia për hartimin dhe procesin e përgatitjes së dokumentit të NDC-së miratohet me udhëzim të ministrit, sipas modelit të miratuar apo të rekomanduar nga Konventa, në përputhje me kushtet e vendit.
5. Dokumenti “Përcaktimi i Kontributit Kombëtar” miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, dhe dorëzohet në sekretariatit të Konventës.

KREU III
SHKARKIMET E GES-it NGA BURIMET E LËVIZSHME E TË
PALËVIZSHME, PRODUKTET DHE SUBSTANCAT

Seksioni 1
Shkarkimet e GES-it nga burimet e palëvizshme

Neni 8
Monitorimi, raportimi dhe verifikimi i shkarkimeve të GES-it nga instalimet

1. Operatori i një instalimi, që kryen cilindo nga aktivitetet e listuara në shtojcën II-A, bashkëlidhur këtij ligji, monitoron shkarkimet që kryhen nga instalimi gjatë një viti kalendarik dhe harton raportin e të dhënave të monitorimit të GES-it, të cilin e dorëzon pranë Agjencisë Kombëtare të Mjedisit brenda muajit shkurt, të vitit pasardhës, në përputhje me rregulloren e referuar në pikën 2, të këtij neni. AKM-ja pranon raportin e monitorimit të shkarkimeve të GES-it vetëm nëse raporti është verifikuar nga një verifikues i akredituar.
2. Rregullorja për monitorimin, raportimin dhe verifikimin e shkarkimeve të CO₂ dhe gazeve të tjera me efekte serrë nga aktivitetet industriale të listuara në shtojcën II-A, të këtij ligji, miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e Ministrit.

Neni 9
Kriteret për përfshirjen e shkarkimeve GES në lejen e mjedisit

1. Operatori i një instalimi të ri, referuar listës në shtojcën II-A, të këtij ligji, në aplikimin e tij për leje mjedisi, krahas formularit informues sipas legjislacionit në fuqi për lejet e mjedisit, dorëzon edhe formatin që përfshin informacionin për shkarkimin e GES-it, në përputhje me kërkesat e nenit 10, të këtij ligji.
2. Operatori i një instalimi ekzistues, referuar listës në shtojcën II-A, të këtij ligji, paraqet kërkesën për rishikimin e kushteve të lejes së mjedisit, duke e shoqëruar atë me formatin që përfshin informacionin për shkarkimin e GES-it, në përputhje me kërkesat e nenit 10, të këtij ligji.
3. AKM-ja lëshon lejen e mjedisit që përfshin shkarkimet e GES-it për të gjithë apo për një pjesë të instalimit, nëse operatori është në gjendje të demonstrojë se ka marrë masat e nevojshme që të monitorojë e të raportojë shkarkimet e GES-it sipas kërkesave të rregullores, referuar nenit 8, të këtij ligji.

Neni 10

Aplikimi për leje mjedisi që përfshin shkarkimet e GES-it

1. Operatori i një instalimi, referuar nenit 9, të këtij ligji, që aplikon për leje mjedisi që përfshin shkarkimet e GES-it, sipas përcaktimit të ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, dorëzon formatin e aplikimit që përmban informacionin lidhur me:
 - a) instalimin dhe aktivitetet e tij, përfshirë teknologjinë e përdorur;
 - b) materialet dhe lëndët e para, përdorimi i të cilave mund të çojë në shkarkime të GES-it, të listuara në shtojcën I;
 - c) burimet e shkarkimeve të GES-it nga instalimet e listuara në shtojcën II-A;
 - ç) masat e planifikuara prej tij për të monitoruar e raportuar shkarkimet e GES-it, në përputhje me rregulloren referuar nenit 8, të këtij ligji.
2. Informacioni i përcaktuar në pikën 1, të këtij neni, përfshihet në formatin e aplikimit për lejen e mjedisit, miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave, në zbatim të ligjit në fuqi për lejet e mjedisit.
3. Kur operatori zotëron një ose më shumë instalime në të njëjtën vendndodhje, AKM-ja lëshon vetëm një leje mjedisi, që përfshin shkarkimet e GES-it me kërkesa për këto instalime.

Neni 11

Kushtet që duhet të përmbajë leja e mjedisit lidhur me shkarkimet e GES-it

1. Kushtet që duhet të plotësojë një instalim në lidhje me shkarkimet GES lidhen vetëm me monitorimin dhe raportimin e tyre, në përputhje me rregulloren e përcaktuar në nenin 8, të këtij ligji, dhe jo me vendosjen e vlerave kufi për shkarkimet e GES-it apo reduktimin e tyre.
2. Agjencia Kombëtare e Mjedisit vendos kushtet që lidhen me monitorimin dhe raportimin e shkarkimeve të GES-it në aktin e miratimit për lejen e mjedisit, miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave, në zbatim të ligjit në fuqi për lejet e mjedisit.

Neni 12

Ndryshime të instalimeve

1. Operatori duhet të informojë AKM-në për çdo ndryshim që planifikon të bëjë në natyrën apo funksionimin e instalimit apo çdo zgjerim a reduktim të rëndësishëm të kapacitetit të vet, për të cilin mund të nevojitet përditësimi i kushteve të lejes së mjedisit lidhur me shkarkimin e GES-it.
2. Ndryshimi i rëndësishëm i kapacitetit, siç referohet në paragrafin 1, nënkupton një ndryshim në funksionim, i cili, sipas gjykimit të AKM-së, arrin pragun e kapacitetit prodhues apo sasinë e prodhimit të një instalimi të listuar në shtojcën II-A, të këtij ligji.
3. AKM-ja njofton operatorin, kur e sheh ose jo të nevojshme përditësimin e kushteve që lidhen me shkarkimet e GES-it. Procedura e përditësimit të kushteve që lidhen me shkarkimet GES është e njëjtë me atë të përcaktuar në legjislacionin në fuqi për lejet e mjedisit.

Seksioni 2

Neni 13

Shkarkimet e GES-it nga burimet e lëvizshme

1. Automjetet e reja për pasagjerë dhe automjetet e reja, të lehta tregtare vendosen në treg vetëm nëse janë në përputhje me kërkesat e performancës së emetimeve të CO₂, të specifikuara në vendimin referuar pikës 2, të këtij neni.
2. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për transportin, miraton rregullat e detajuara të performancës së emetimeve të CO₂ nga automjetet e reja për pasagjerë dhe automjetet e reja, të lehta tregtare, të cilat përfshijnë:
 - a) monitorimin dhe raportimin e të dhënave për regjistrimin e automjeteve të reja për pasagjerë lidhur me vlerësimin e reduktimit të shkarkimeve të CO₂ nga automjetet e lehta;
 - b) monitorimin dhe raportimin e shkarkimeve të CO₂ nga automjetet e reja për pasagjerë dhe nga automjetet e reja, të lehta tregtare.
3. Automjetet e reja për pasagjerë dhe automjetet e reja, të lehta tregtare mund të shiten ose të jepen me qira vetëm nëse janë të shoqëruara me informacionin e duhur për konsumatorin për ekonominë e karburantit dhe emetimet e CO₂.
4. Masat për sigurimin e informacionit për konsumin e lëndës djegëse dhe shkarkimet e CO₂ gjatë marketingut të automjeteve të reja, sipas pikës 3, të

këtij neni, miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për transportin.

5. Shkarkimet e CO₂ të lëshuara nga anijet që transportojnë mallra apo pasagjerë për qëllime tregtare, nga porti i tyre më i fundit në një port të vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë, nga një port i vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë në portin e tyre të ardhshëm, si dhe në portet që ndodhen në territorin e Republikës së Shqipërisë, i nënshtrohen monitorimit, raportimit dhe verifikimit, në përputhje me vendimin referuar pikës 8, të këtij neni.
6. Çdo operator avioni, i pajisur me licencë nga ministria përgjegjëse për transportin, për fluturimet që nisen nga apo arrijnë në një aeroport që ndodhet në territorin e Republikës së Shqipërisë ose midis aeroporteve në territorin e Republikës së Shqipërisë, me përjashtim të atyre që listohen në shtojcën II-B, të këtij ligji, është subjekt i monitorimit, raportimit dhe verifikimit të shkarkimeve të CO₂.
7. Operatorët dorëzojnë në AKM planin e monitorimit, i cili përcakton masat për monitorimin dhe raportimin e shkarkimeve të CO₂, si dhe të dhënat ton-kilometër, në përputhje me kërkesat e rregullores referuar pikës 8, të këtij neni.
8. Rregullorja për monitorimin, raportimin dhe verifikimin e shkarkimeve të CO₂ nga anijet dhe avionët miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për transportin dhe të ministrit përgjegjës për mjedisin.

Seksioni 3

Shkarkimet e GES-it nga sektorë të tjerë

Neni 14

Sektori i energjisë

1. Ministritë përgjegjëse për energjinë, ekonominë dhe zhvillimin urban nxitin zbatimin e masave për prodhimin e energjive nga burimet e rinovueshme me/ose pa karbon, të masave për ruajtjen e efikasitetit të energjisë në të gjithë sektorët ekonomikë, përfshirë performancën e energjisë në ndërtesa, masat për reduktimin e shkarkimeve të GES-it dhe zbutjen e ndikimeve të ndryshimeve klimatike. Masa të tilla rregullohen nga legjislacioni për efikasitetin e energjisë, për burimet e energjisë së rinovueshme, si dhe me legjislacion tjetër të posaçëm.

2. Zhvillimi i strategjive dhe planeve afatgjata, që integrojnë energjinë dhe ndryshimet klimatike, rregullohet nëpërmjet krijimit të një mekanizmi qeverisës, që miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për energjinë dhe të ministrit përgjegjës për mjedisin.
3. Strategjitë dhe planet afatgjata të energjisë dhe klimës përfshijnë objektiva dhe masa për periudhat deri në vitet 2030 dhe 2050, që lidhen me sigurinë energjetike, tregun e brendshëm të energjisë, efikasitetin e energjisë, burimet e rinovueshme të energjisë, dekarbonizimin, kërkimin, inovacionin dhe konkurrueshmërinë, si dhe raportimin e progresit të tyre.
4. Plani kombëtar i energjisë dhe klimës për periudhën 2021-2030 miratohet nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për energjinë dhe të ministrit përgjegjës për mjedisin.

Seksioni 4

Shkarkimet e GES-it nga produktet dhe substancat

Neni 15

Shkarkimet nga lëndët djegëse

1. Furnizuesit e lëndëve djegëse të lëngëta, përfshirë biokarburantet, monitorojnë dhe raportojnë shkarkimet e gazeve me efekt serrë për njësi të energjisë nga lëndët djegëse gjatë gjithë ciklit të jetës së tyre. Raportet e shkarkimeve janë subjekt i verifikimit përpara dorëzimit të tyre në AKM.
2. Rregullat e detajuara, që lidhen me mekanizmin e monitorimit e të reduktimit të shkarkimeve të GES-it nga lëndët djegëse të lëngëta, miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për energjinë dhe të ministrit.

Neni 16

Substancat ozonholluese (ODS)

1. Masat për mbrojtjen e shtresës së ozonit përfshijnë nxjerrjen jashtë përdorimit të substancave ozonholluese dhe zëvendësimin e tyre nga substanca dhe produkte alternative, që janë miqësore ndaj shtresës së ozonit.
2. Për prodhimin, importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e substancave ozonholluese si dhe për importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e produkteve e të pajisjeve që përmbajnë këto substanca zbatohen rregullat e miratuara me vendim të Këshillit të Ministrave në zbatim të ligjit nr.26/2016, “Për menaxhimin e kimikateve”.

Neni 17

Gazet e florinuara

1. Gazet e florinuara janë përdorur si substanca alternative për të zëvendësuar substancat ozonholluese, por ato janë gaze me efekt serrë të fuqishme. Masat për parandalimin, kufizimin, përdorimin, rikuperimin dhe shkatërrimin e gazeve serrë të fluorinuara, si edhe të kushteve për hedhjen në treg të produkteve dhe pajisjeve specifike që i përmbajnë ose funksionimi i të cilave bazohet në gazet serrë të fluorinuara, çojnë në reduktimin e gazeve me efekt serrë.
2. Masat për reduktimin dhe stabilizimin e shkarkimeve të gazeve serrë të fluorinuara miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit.

Seksioni 5

Përthithja, kapja dhe depozitimi i shkarkimeve të GES-it

Neni 18

Përdorimi i tokës, ndryshimi i përdorimit të tokës dhe pyjet (LULUCF)

1. Ministria, ministria përgjegjëse për bujqësinë dhe/ose bashkitë projektojnë dhe zhvillojnë politika dhe masa për zbutjen e ndryshimeve klimatike në fushën e pyjeve e të bujqësisë, duke synuar reduktimin e shkarkimeve dhe përthithjen e karbonit nga sektorët e bujqësisë, të pyjeve, përdorimeve të tjera të tokës dhe ruajtjes së ekosistemeve. Në mënyrë të veçantë, bazuar dhe në të dhënat e sistemit të monitorimit të pyjeve, ato angazhohen për:
 - a) luftën kundër shpyllëzimeve dhe degradimit të ekosistemeve pyjore, për t'i rikthyer ato në gjendjen e mëparshme, për të zgjeruar sipërfaqet e tokës me bimësi dhe me përmbajtje karboni organik, duke zbatuar praktika të menaxhimit të qëndrueshëm në zonat bujqësore;
 - b) ruajtjen, zhvillimin e qëndrueshëm të pyjeve dhe shtimin e rezervave të karbonit në pyje;
 - c) zhvillimin e programeve për menaxhimin e qëndrueshëm dhe restaurimin e ekosistemeve pyjore, ligatinore e bregdetare-detare;
 - ç) përfshirjen e sa më shumë ekosistemeve në planet e ruajtjes (*conservation plans*);
 - d) forcimin e luftës kundër zjarreve në pyje;
- dh) projektimin dhe sigurimin e iniciativave ekonomike për përthithjen e karbonit dhe ruajtjen e zonave të mbrojtura.
2. Bashkitë informojnë çdo vit ministrinë për shpyllëzimet dhe degradimin e pyjeve që kanë ndodhur në territorin administrativ nën juridiksionin e tyre.

3. Ministria regjistron të dhënat për zonat që kanë pësuar shpyllëzim dhe degradim për shkak të zgjerimit të tokave bujqësore, të kthimit në kullota, të zhvillimit infrastrukturor, të prerjeve të paligjshme dhe zjarreve.
4. Rregullat e përlogaritjes së shkarkimeve të GES-it dhe të përthithjes së tyre, që rezultojnë nga aktivitetet që lidhen me përdorimin e tokës, ndryshimin e përdorimit të tokës e pyjeve si dhe për informacione të tjera, që lidhen me këto aktivitete, miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit dhe të ministrit përgjegjës për bujqësinë.

Neni 19

Kapja dhe depozitimi gjeologjik i dioksidit të karbonit

1. Operatori i një instalimi të listuar në shtojcën II-A, të këtij ligji, që shkarkon CO₂, mund të zgjedhë të zbusë këto shkarkime nëpërmjet kapjes dhe depozitimit të tij në formacione gjeologjike nën tokë, sipas kërkesave të përcaktuara në vendimin referuar pikës 2, të këtij neni.
2. Rregullat e kapjes dhe të depozitimit gjeologjik të dioksidit të karbonit miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit përgjegjës për minierat dhe të ministrit.

Seksioni 6

Matja, raportimi dhe verifikimi i shkarkimeve të GES-it

Neni 20

Matja, raportimi dhe verifikimi (MRV)

1. MRV-ja nënkupton matjen apo vlerësimin e bërë në Republikën e Shqipërisë, raportimin, si në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, verifikimin (sigurimin dhe kontrollin e cilësisë) QA/QC në nivel kombëtar, si dhe mbikëqyrjen ndërkombëtare të shkarkimeve/përthithjes apo të dhënave të tjera, që matin performancën, të përcaktuara në:
 - a) Raportin Kombëtar të Inventarit të GES-it;
 - b) komunikimet kombëtare, raportet e përditësuara dyvjeçare, raportin e NDC-së;
 - c) raportet e monitorimit të shkarkimeve të GES-it nga operatorët që kanë këtë detyrim;
 - ç) analizën e efekteve të zbatimit të dokumenteve strategjike për ndryshimet klimatike;
 - d) projeksionet e emetimeve antropogjene të gazeve serrë dhe përthithjen e tyre;
- dh) investimet dhe mbështetjen financiare për ndryshimet klimatike.

2. Sistemi MRV ngrihet për të rritur transparencën mbi përpjekjet që bëhen për zbutjen e ndryshimeve klimatike. MRV-ja synon:
 - a) të masë, si përpjekjet për zbutjen e ndryshimeve klimatike edhe ndikimin e zbatimit të masave të përshtatshme kombëtare, nivelin e shkarkimeve të GES-it dhe tërheqjen e tyre nga përthithësit, reduktimin e shkarkimeve;
 - b) të raportojë informacionin e matur në mënyrë transparente dhe të standardizuar, nëpërmjet komunikimeve kombëtare, raporteve të përditësuara dyvjeçare (BUR), raporteve të zbatimit të NDC-së, siç referohet në nenin 22;
 - c) të verifikojë e të vlerësojë saktësinë, plotësinë, konsistencën dhe besueshmërinë e informacionit të raportuar, nëpërmjet një procesi të pavarur.
3. MRV-ja në Republikën e Shqipërisë do të funksionojë si një sistem me qasje nga poshtë-lart, me të dhëna që monitorohen, fillimisht, nga operatorët, operatorët e avionëve dhe të anijeve, që janë subjekt i këtij ligji, përfshirë institucionet e varësisë, sipas rastit, të cilat i raportohen ministrive përkatëse të linjës dhe AKM-së, siç përcaktohet në aktet nënligjore që burojnë nga ky ligj. Sistemi MRV do të trajtojë, njëkohësisht, edhe kërkesat ndërkombëtare.

Neni 21

Monitorimi, raportimi i shkarkimeve të GES-it dhe informacioneve të tjera, që lidhen me ndryshimet klimatike në nivel kombëtar

1. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton rregulloren për monitorimin, raportimin e shkarkimeve të GES-it dhe të informacioneve të tjera, që lidhen me ndryshimet klimatike në nivel kombëtar.
2. Vendimi, i referuar në pikën 1, të këtij neni, krijon:
 - a) Sistemin Kombëtar të Inventarit të GES-it, duke përcaktuar procedurat kombëtare për grumbullimin, përpunimin, raportimin, verifikimin dhe arkivimin e të dhënave e të informacionit të kërkuar, i cili duhet të jetë funksional, mbi baza të qëndrueshme e të vazhdueshme, si dhe përcaktimin e organeve kompetente;
 - b) Sistemin e Monitorimit dhe të Vlerësimit (M&V) të masave kombëtare për përshtatje ndaj ndryshimeve klimatike. Nëpërmjet M&V-së synohet ndjekja e progresit në zbatimin e politikave, të planeve adaptuese, ndërhyrjeve e investimeve të përshtatjes dhe/ose si këto ndërhyrje po reduktojnë vulnerabilitetin, duke përmirësuar

kapacitetin adaptues dhe duke mbështetur mirëqenien e përgjithshme të popullsisë së prekur nga ndikimet e ndryshimeve klimatike.

Neni 22

Raportimet kundrejt Konventës

1. Format kryesore të raportimit të RSH-së në Konventë janë:
 - a) komunikimet kombëtare;
 - b) raportet e përditësimit dyvjeçar (BUR);
 - c) raporti i zbatimit të NDC-së;
 - ç) raporti i inventarit kombëtar të shkarkimeve të GES-it.
2. Kërkesat për përgatitjen e tyre përcaktohen në vendimin referuar nenit 21, të këtij ligji.

KREU IV

AUTORITETET KOMPETENTE

Neni 23

Kuadri institucional dhe koordinimi ndërministror

1. Për të lehtësuar koordinimin efektiv midis të gjithë aktorëve të sektorit publik e privat, për të siguruar një monitorim, raportim e verifikim (MRV) me cilësi të lartë në vazhdimësi dhe në kohë të raportimeve kundrejt Konventës dhe për të trajtuar çdo masë tjetër për ndryshimet klimatike bëhen rregullimet institucionale, si më poshtë vijon:
 - a) Ministria është pika qendrore kombëtare e Konventës dhe institucioni përgjegjës për koordinimin e përgjithshëm dhe menaxhimin e sistemit MRV, përfshirë koordinimin e procesit të përgatitjes së komunikimit kombëtar, të raporteve të përditësimit dyvjeçar (BUR) dhe raportit të zbatimit të NDC-së;
 - b) AKM-ja është autoriteti kompetent kombëtar për të gjitha aktivitetet që lidhen me ngritjen dhe mbajtjen e Sistemit Kombëtar të Inventarit, si pjesë e sistemit të informacionit mjedisor;
 - c) Ministrinë e linjës, kompetencat e të cilave bien në fushat e përgjegjësisë shtetërore që ndikojnë apo ndikohen nga ndryshimet klimatike, sipas rastit, grumbullojnë dhe mbajnë të dhëna për aktivitete, tregues specifikë/tematikë të grupuar, informacionin që lidhet me klimën dhe i ofrojnë ministrisë kontributin e tyre me shkrim, në përputhje me kërkesat e vendimit që i referohet nenit 21, të këtij ligji. Ato marrin pjesë në përgatitjen dhe deri në finalizimin e

- miratimin e të gjitha dokumenteve si dhe në raportimet, sipas nenit 22, të këtij ligji, dhe akteve nënligjore në zbatim të tij;
- ç) INSTAT-i ka detyrimin t'i ofrojë ministrisë të gjitha të dhënat social-ekonomike të popullsisë dhe të tjera, që lidhen me to;
 - d) Operatorët, që janë subjekt i këtij ligji, dhe institucionet publike, aktivitetet e të cilave bien në fushat e përgjegjësisë shtetërore që jepen në pikën 2, të këtij neni, grumbullojnë, organizojnë dhe mbajnë, sipas rastit, të dhënat e tyre mbi klimën, bashkë me raportet përkatëse, dhe i vënë në dispozicion të ministrisë përkatëse;
 - dh) Ministritë e tjera të linjës dhe institucionet publike/private, aktivitetet e të cilave nuk bien në fushat që jepen në pikën 2, të këtij neni, kontribuojnë, sipas rastit, me kërkesën e ministrisë;
 - e) IGJEUM-i, institutet e tjera kërkimore-shkencore si dhe universitetet publike apo private, që kryejnë matje, kërkime apo studime lidhur me klimën, i vënë këto në dispozicion të ministrisë/AKM-së, duke iu njohur e drejta e autorit, sipas legjislacionit në fuqi;
 - ë) Bashkitë, për territorin nën juridiksionin e vet, grumbullojnë, organizojnë dhe mbajnë të dhënat e tyre mbi klimën, së bashku me raportet për masat e marra apo të planifikuara për zbutjen dhe adaptimin, dhe i vendosin këto në dispozicion të ministrisë;
 - f) Ministria, bazuar në dokumentet më të fundit të promovuara nga Konventa dhe në rrethanat specifike social-ekonomike të vendit, harton metodologjitë kombëtare për përgatitjen e komunikimit kombëtar të BUR-it, NDC-së, dhe metodologji të tjera, që nevojiten për zbatimin e këtij ligji, me mbështetjen teknike dhe shkencore të institucioneve që referohen në këtë nen. Metodologjitë miratohen me udhëzim të ministrit.
2. Fushat e përgjegjësisë shtetërore, të referuara në shkronjat “c” dhe “d”, përfshijnë: industrinë energjetike, industrinë prodhuese, të ndërtimit, të lëndëve djegëse, të minierave dhe gjeologjisë, të pyjeve, biodiversitetit dhe zonave të mbrojtura, të bujqësisë e blegtorisë, menaxhimit të ujit, mbetjeve, shëndetit, transportit e infrastrukturës (përfshirë atë rrugore e hekurudhore, portet dhe aeroportet, tubacionet, digat, ujin dhe ujërat e zeza), planifikimin urban, menaxhimin e tokës, turizmin, arsimin, emergjencat civile dhe në menaxhimin e fatkeqësive.
3. Me qëllim bashkërendimin e detyrave të ministrive dhe institucioneve publike/private, në përputhje me detyrimet e vendit ndaj Konventës dhe Marrëveshjes së Parisit, ngrihet dhe funksionon grupi ndërministror i punës (Komiteti Kombëtar për Ndryshimet Klimatike) për ndryshimet klimatike, me urdhër të Kryeministrit, me propozimin e ministrit.

Neni 24

Bashkëpunimi ndërkombëtar

1. Republika e Shqipërisë merr pjesë në skemën ndërkombëtare të tregtimit të shkarkimeve të GES-it, në përputhje me vendimin e Këshillit të Ministrave, që përshtat mekanizmat ndërkombëtarë të ndryshimeve klimatike dhe udhëzuesit ndërkombëtarë, që zbatohen për këtë qëllim.
2. Republika e Shqipërisë merr pjesë në projektet e mekanizmit të zhvillimit të pastër, në përputhje me vendimin e Këshillit të Ministrave, që përshtat mekanizmat ndërkombëtarë të ndryshimeve klimatike dhe udhëzuesit ndërkombëtarë, që zbatohen për këtë qëllim.
3. Kontributi Kombëtar i Përcaktuar, referuar në nenin 7, të këtij ligji, i komunikohet Konventës deri në fund të vitit të pestë kalendarik, pas komunikimit të parë.
4. Dokumenti Strategjik, Plani Kombëtar për Zbutjen e Gazeve me Efekt Serrë (NMP) dhe Plani Kombëtar për Përshtatjen ndaj Ndryshimeve Klimatike (NAP) i komunikohen Konventës në afatet e përcaktuara në vendimet për zbatimin e Marrëveshjes së Parisit.
5. Republika e Shqipërisë përfaqësohet në negociatat ndërkombëtare, në kuadër të Konventës dhe integritit evropian nga ministria, në cilësinë e *focal point* të Konventës dhe institucionit përgjegjës për fushën e ndryshimeve klimatike, në bashkëpunim me ministritë e linjës.
6. Ministritë e linjës, referuar pikës 2, të nenit 23, bashkëpunojnë me komunitetin ndërkombëtar për zbatimin e Konventës dhe inkurajojnë iniciativat dypalëshe e shumëpalëshe, që synojnë shkëmbimin dhe ndarjen e informacionit mbi eksperiencat që lidhen me hartimin e politikave e të praktikave të mira ekzistuese, që kontribuojnë për zhvillimin e ekonomive me pak karbon dhe për të mbështetur e përhapur masat që lidhen me klimën.

KREU V

NGRITJA E KAPACITETEVE, EDUKIMI, TRAJNIMI, NDËRGJEGJËSIMI DHE PJESËMARRJA E PUBLIKUT

Neni 25

Ngritja e kapaciteteve

Ministritë e linjës bashkëpunojnë në mënyrë efektive, eficiente, të integruar e të programuar për ngritjen e kapaciteteve të tyre, të bashkive, të institucioneve financiare, të sektorit privat e të organizatave jofitimprurëse (OJF-ve) për

zbutjen dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, sipas fushës së tyre të përgjegjësisë.

Neni 26

Edukimi dhe trajnimi

1. Ministria bashkëpunon me ministrinë përgjegjëse për arsimin për hartimin dhe zbatimin e programeve në fushën e mjedisit e të ndryshimeve klimatike për të gjitha nivelet e arsimit.
2. Ministria bashkëpunon sa herë që i kërkohet nga ministria përgjegjëse për arsimin lidhur me përmbajtjen e teksteve shkollore dhe materialeve të tjera didaktike dhe nxit pjesëmarrjen e institucioneve arsimore të të gjitha niveleve në iniciativa për kërkime shkencore, edukim dhe trajnim në fushën e mjedisit e të ndryshimeve klimatike, në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar.
3. Ministria përgjegjëse për arsimin dhe ministria përgjegjëse për punën, bashkëpunojnë për hartimin dhe zbatimin e programeve të edukimit në vazhdim dhe trajnimet në fushën e mjedisit e të ndryshimeve klimatike.

Neni 27

Informacioni dhe ndërgjegjësimi publik

1. Ministritë e linjës, të referuara në pikën 2, të nenin 23, brenda fushave të kompetencave shtetërore përkatëse, ndërmarrin fushata informimi për të sensibilizuar e ndërgjegjësuar popullatën për efektet negative të ndryshimeve klimatike, për masat konkrete që mund të marrin për reduktimin e shkarkimeve të GES-it dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, në zbatim të kërkesave të këtij ligji dhe objektivave strategjikë të vendit në këtë fushë.
2. Fushatat e ndërgjegjësimit i kushtojnë vëmendje të veçantë rolit dhe përfshirjes së grave në përpjekjet për përshtatjen dhe zbutjen ndaj ndryshimeve klimatike si dhe grupeve në nevojë apo komuniteteve të prekura.
3. Ministria harton udhëzuesin për integrimin e çështjeve gjinore në programet e zbutjes dhe përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike.

Neni 28

Pjesëmarrja publike

1. Ministritë e linjës, referuar pikës 2, të nenit 23, gjatë përgatitjes apo përditësimit të legjislacionit dhe strategjive të tyre në lidhje me klimën, garantojnë pjesëmarrjen e të gjithë aktorëve të interesuar, përfshirë njësitet e qeverisjes vendore, sektorin privat dhe publikun, sipas përcaktimeve të Konventës së Aarhusit dhe legjislacionit përkatës kombëtar.
2. E drejta e publikut për të marrë pjesë në procesin e vendimmarrjes për mjedisin përcaktohet në akte ligjore të posaçme.

KREU VI

INVESTIMET DHE FINANCIMET E GJELBËRTA

Neni 29

Nxitja e investimeve miqësore ndaj mjedisit/ klimës

1. Ministritë e linjës dhe bashkitë, referuar pikës 2, të nenit 23, hartojnë politika që nxisin sektorin publik dhe privat për investime të konsiderueshme që shkarkojnë pak GES, janë transparente, kanë rezultate të parashikueshme, janë pak të ndikueshme nga ndryshimet klimatike dhe inkurajojnë ndërmarrjet, institucionet, grupet sociale dhe individët për të ndjekur dhe për t'iu përshtatur progresit dhe inovacionit teknologjik, zbatimit të rezultateve të shkencës e teknologjisë, zhvillimit të arsimit dhe industrisë, në zbatim të kërkesave të këtij ligji.
2. Ministritë e linjës dhe bashkitë, referuar pikës 2, të nenit 23, përditësojnë politikat/dokumentet kombëtare, në mënyrë që të nxisin investimet për projekte miqësore ndaj klimës, mbështesin kërkimin shkencor dhe nxisin praktikën më të mirë në fushat prioritare, si më poshtë vijon:
 - a) Në fushën e prodhimit të energjisë: investimet për energjitë e rinovueshme, shpërndarjen, menaxhimin e shpërndarjes, ruajtjen e energjisë, produktet/teknologjitë që mbështesin sistemet energjetike inteligjente, qendrat e të dhënave për përdorimin e energjive të rinovueshme;
 - b) Në fushën e efikasitetit të energjisë: investimet për ndërtesat tregtare të gjelbërta, kreditë për banesa të gjelbërta, teknologjitë dhe produktet me përdorim eficient të energjisë, përmirësimet e teknologjisë;
 - c) Në fushën e transportit: investimet për transportin publik, infrastrukturën për automjete elektrike, skema të qiradhënies së biçikletave, automjete me shkarkime të pakta;
 - ç) Në fushën e ujërave: investimet për përshtatjen ndaj ujërave të shirave/stuhive, investimet për grumbullimin e ujërave të shirave, të trajtimit dhe riciklimit të ujërave, përshtatja e rrugëve ujore; riciklimi i ujërave të përdorura në fermat blegtorale të rritjes dhe mbarështimit të

- lopëve, të imtave dele/dhi, shpendarisë, rritjes dhe mbarështimit të derrave, fabrikat e regjjes dhe përpunimit të lëkurëve;
- d) Në fushën e menaxhimit të mbetjeve: investimet për kapjen e metanit, shndërrimin e mbetjeve në lëndë djegëse;
 - dh) Në fushën e përdorimit të tokës: investimet për pyjet dhe zinxhirët e furnizimit të qëndrueshëm, bujqësia e qëndrueshme;
 - e) Në fushën e përshtatjes së infrastrukturës: investimet për përshtatjen e infrastrukturës ndaj rritjes së temperaturave, rihvillimin e porteve për të trajtuar rritjen e nivelit të detit, mbrojtjen nga stuhitë;
 - ë) Në fushën e mbrojtjes së natyrës: praktikat e menaxhimit të përshtatjes për zonat e mbrojtura, vlerësimin e rëndësisë së biodiversitetit në lidhje me kapacitetet e ekosistemeve për t'u përshtatur ndaj ndryshimeve klimatike, duke siguruar, në të njëjtën kohë, nivelin e shërbimeve të ekosistemeve, nga të cilat varet shoqëria njerëzore, vlerësimi dhe analiza e ndikimeve të adaptimit të ndryshimeve klimatike dhe masave zbutëse në biodiversitet.

Neni 30

Transferimi i teknologjive/teknologjitë me pak karbon

1. Ministritë e linjës, referuar pikës 2, të nenit 23, dhe autoritetet e tjera kompetente, të përcaktuara në kreun IV, të këtij ligji, në fushat e tyre të përgjegjësisë shtetërore:
 - a) dekurajojnë transferimin e teknologjive të vjetra, inkurajojnë kërkime në shkencë e teknologji si dhe zhvillimin, transferimin dhe përdorimin e teknologjive, pajisjeve dhe proceseve për reduktimin e shkarkimeve të GES-it dhe përshtatjen, me qëllim uljen e vulnerabilitetit ndaj ndryshimeve klimatike, për përmirësimin e performancës mjedisore dhe mbështetjen e zhvillimit të qëndrueshëm;
 - b) inkurajojnë vendosjen e bashkëpunimit ndërkombëtar, që synon dhënien e ndihmës për transferimin e *know-how* të aftësive teknike e menaxheriale, për zhvillimin e institucioneve dhe rrjeteve të nevojshme, për sigurimin e pjesëmarrjes së aktorëve privatë dhe publikë;
 - c) përshtatin standardet e duhura dhe nxisin marrëveshjet vullnetare ndërmjet trupave dhe organizatave që përfaqësojnë interesa të caktuara, grupe operatorësh e operatorë të veçantë dhe autoritetet përkatëse, për të nxitur zhvillimin e teknologjive eficiente.
2. Projektet për kërkim, zhvillim, novacion dhe transferim të teknologjive, referuar pikës 1, të këtij neni, do të jenë në përputhje me prioritetet dhe nevojat e përcaktuara në strategjitë sektoriale të zhvillimit me karbon të

ulët, në planin kombëtar për zbutje të GES-it dhe programet për mjedisin e klimën.

Neni 31

Përfshirja e sektorit privat

Për të arritur objektivat e reduktimit të shkarkimeve kombëtare të GES-it, të përcaktuara në NDC, ministritë e linjës, referuar pikës 2, të nenit 23, nxisin përfshirjen e sektorit privat dhe partneritetin me të, në përputhje me legjislacionin në fuqi që rregullon Partneritetin Publik Privat.

Neni 32

Mekanizmat financiarë kombëtarë dhe ndërkombëtarë për ndryshimet klimatike

1. Të gjitha autoritetet kompetente, referuar pikës 2, të nenit 23, nxisin zhvillimin e projekteve e të programeve lokale dhe kombëtare, pjesëmarrjen në projekte, programe rajonale dhe ndërkombëtare, që synojnë arritjen e objektivave për reduktimin e shkarkimeve të GES-it dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike.
2. Ministria përgjegjëse për koordinimin e ndihmës së huaj bashkëpunon me Ministrinë dhe ministritë e linjës për të siguruar integrimin e çështjeve të klimës edhe në projekte e programe të tjera, në mënyrë që vendi të përfitojë nga fondet ndërkombëtare respektive.
3. Fondi i mjedisit, referuar ligjit për mbrojtjen e mjedisit, përdoret për të mbështetur zbatimin e masave për zbutje dhe përshtatje, sipas kërkesave të këtij ligji, dhe për të mbështetur prioritetet e dokumenteve politike, kombëtare për ndryshimet klimatike.
4. Mekanizmi i Zhvillimit të Pastër (CDM) i Protokollit të Kiotos mund të përdoret si një kuadër për zbatimin e aktiviteteve të projekteve që synojnë të zbutin shkarkimet antropogjene në Republikën e Shqipërisë.
5. Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, miraton vendimin për krijimin e Autoritetit Kombëtar të Përcaktuar, për Mekanizmin e Zhvillimit të Pastër (CDM) në kuadër të Protokollit të Kiotos.

Neni 33

Fondi i Gjelbër për Klimën (GCF)

1. Fondi i Gjelbër për Klimën (GCF) është një mekanizëm financimi ndërkombëtar, i krijuar nga Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për

Ndryshimet Klimatike për të mbështetur investimet për reduktimin e gazeve me efekt serrë dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, si një kontribut i rëndësishëm dhe ambicioz për të luftuar ndryshimet klimatike.

2. Qasja ndaj Fondit të Klimës së Gjellbër sigurohet nëpërmjet Autoritetit Kombëtar të Përcaktuar (NDA), si institucioni ndërmjetës midis Republikës së Shqipërisë dhe Fondit të Gjellbër për Klimën.
3. Autoriteti Kombëtar i Përcaktuar udhëheq procesin e përgatitjes së programit kombëtar për ndryshimet klimatike dhe i komunikon Fondit të Gjellbër për Klimën prioritetet kombëtare për të mundësuar financimin e projekteve për reduktimin e gazeve me efekt serrë dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike.
4. Autoriteti Kombëtar i Përcaktuar (NDA), struktura dhe funksionimi i tij përcaktohen me vendim të Këshilli të Ministrave, me propozimin e ministrit.

KREU VII

DISPOZITA KALIMTARE DHE TË FUNDIT

Neni 34

Kundërvajtjet

1. Shkeljet e këtij ligji, kur nuk përbëjnë vepër penale përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen, si më poshtë vijon:
 - a) Zhvillimi i një aktiviteti pa leje mjedisi, që përfshin shkarkimet e GES-it, sipas kërkesave të nenit 10, të këtij ligji, dënohet me gjobë, në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë, duke u shtuar me vlerën 2 për qind të masës të gjobës çdo ditë, deri në korrigjimin e mospërputhjes;
 - b) Mospërmbushja e detyrimit nga cilido operator për monitorimin e shkarkimeve të GES-it dhe raportimin e tyre në AKM, sipas kërkesave të neneve 8, pika 1, dhe 13, pikat 6 e 7, të këtij ligji, apo akteve të tij nënligjore, dënohet me gjobë, në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë, duke u shtuar me vlerën 2 për qind të masës të gjobës çdo ditë, deri në korrigjimin e mospërputhjes;
 - c) Mosnjoftimi në AKM i ndryshimeve të parashikuara në pikën 1, të nenit 12, për të cilin mund të nevojitet një përditësim i lejes së mjedisit që përfshin shkarkimet e GES-it lidhur me shkarkimin e këtyre, dënohet me gjobë, në vlerën nga 1 000 000 (një milion) deri në 2 000 000 (dy milionë) lekë, duke u shtuar me vlerën 2 për qind të masës të gjobës çdo ditë, deri në korrigjimin e mospërputhjes.

2. Të drejtën e gjobës për kundërvajtjet e përcaktuara në këtë nen e ka inspektorati përgjegjës për mjedisin.
3. Subjekti, ndaj të cilit vendoset masa administrative, ka të drejtën e ankimit të titullari i strukturës përgjegjëse, sipas afateve dhe procedurave të legjislacionit në fuqi.
4. Gjoha paguhet brenda një periudhe prej 10 ditësh kalendarike, nga njoftimi i saj, përveçse kur vendimi për vënien e saj është pezulluar, sipas legjislacionit në fuqi.
5. Ministri, me propozimin e Inspektoratit Shtetëror të Mjedisit dhe Pyjeve, në rastet kur gjoha nuk është paguar brenda afatit të përcaktuar, vendos pezullimin e lejes përkatëse të mjedisit për të gjithë veprimtarinë apo pjesë të saj deri në pagesën e gjobës, dhe vendimi i pezullimit publikohet në Regjistrin Kombëtar të Licencave, Autorizimeve dhe Lejeve.
6. Subjekti, ndaj të cilit merret masa e pezullimit, ka të drejtën e ankimit, sipas legjislacionit në fuqi.

Neni 35

Menaxhimi i informacionit

1. AKM-ja publikon listën e instalimeve të shtojcës II-A, që operojnë në territorin e Republikës së Shqipërisë.
2. Ministria përgjegjëse për transportin publikon listën e operatorëve të avionëve/operatorëve të lundrimit, të licencuar prej saj gjatë vitit të mëparshëm kalendarik dhe që kanë kryer aktivitete aviacioni/lundrimi që mbulohen nga ky ligj brenda datës 1 shkurt të çdo viti në vazhdim dhe e përditëson këtë listë.
3. AKM-ja mban dhe përditëson regjistrin kombëtar të të dhënave, i cili përmban:
 - a) listën e operatorëve, referuar pikave 1 dhe 2 të këtij neni;
 - b) vendimet dhe raportet mbi rezultatet e monitorimit, raportimit e verifikimit të shkarkimeve të GES-it nga operatorët që e kanë këtë detyrim;
 - c) Raportin Kombëtar të Inventarit të GES-it;
 - ç) komunikimet kombëtare, raportet e përditësuara dyvjeçare, raportin e NDC-së;

- d) analizën e efekteve të zbatimit të dokumenteve strategjike për ndryshimet klimatike;
 - dh) projeksionet e emetimeve antropogjene të gazeve serrë dhe përthithjen e tyre;
 - e) investimet dhe mbështetjen financiare për ndryshimet klimatike.
4. Regjistri kombëtar i të dhënave është pjesë e sistemit të informacionit mjedisor.
 5. Raportet e shkarkimeve të GES-it, që kërkohen nga leja e mjedisit dhe që mbahen nga AKM-ja, bëhen menjëherë të disponueshme për publikun dhe përditësohen rregullisht, duke siguruar akses për të gjithë, në përputhje me vendimin nr.16, datë 4.1.2012, të Këshillit të Ministrave, “Për të drejtën e publikut për të pasur informacion mjedisor”.
 6. Pjesa e të dhënave të referuara në këtë nen, që sipas legjislacionit në fuqi klasifikohen si sekret shtetëror apo janë subjekt i legjislacionit në fuqi për të dhënat personale, profesionale e tregtare, trajtohen sipas atij legjislacioni.

Neni 36

Raportimi

1. AKM-ja përgatit raportin për zbatimin e kërkesave mbi monitorimin dhe raportimin e shkarkimeve të GES-it, që kërkohen nga ky ligj dhe aktet e tij nënligjore, çdo vit, pas datës së hyrjes në fuqi të rregullores së referuar në pikën 2, të nenit 8, të këtij ligji.
2. Raporti i parë përgatitet pas një viti nga data e hyrjes në fuqi të rregullores së referuar në pikën 2, të nenit 8, të këtij ligji, sipas formatit të përmbajtjes së raportit të miratuar me urdhër të ministrit.

Neni 37

Aktet nënligjore

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që, në zbatim të neneve 5, pika 1; 7, pika 5; 8, pika 2; 13, pikat 2, 4 e 8; 15, pika 2; 16, pika 2; 17, pika 2; 18, pika 4; 19, pika 2; 21, pika 1; dhe 32, pika 5, të miratojë aktet nënligjore brenda 4 viteve, nga hyrja në fuqi e këtij ligji.
2. Ngarkohet ministri që, në zbatim neneve 7, pika 4, dhe 27, pika 3, të miratojë aktet nënligjore brenda 4 viteve, nga hyrja në fuqi e këtij ligji.

3. Ngarkohet ministria përgjegjëse për mjedisin të rishikojë vendimin në fuqi, për formatin për aplikimin dhe aktin e miratimit për leje mjedisi, sipas përcaktimeve në nenet 10 e 11, të këtij ligji, dhe ta propozojë atë për miratim në Këshillin e Ministrave, brenda 6 muajve, nga botimi i këtij ligji në “Fletoren zyrtare”.

Neni 38 **Akte nënligjore që mbeten në fuqi**

1. Vendimi nr.865, datë 10.12.2014, i Këshillit të Ministrave, “Për reduktimin dhe stabilizimin e shkarkimeve të gazeve serrë të fluorinuara”, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të nenit 17, të këtij ligji.
2. Vendimi nr.762, datë 16.9.2015, i Këshillit të Ministrave, “Për miratimin e dokumentit për përcaktimin e kontributit kombëtar të pikësnyuar kundrejt arritjes së objektivit të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike”, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të nenit 23, të këtij ligji.
3. Vendimi nr.1553, datë 26.11.2008, i Këshillit të Ministrave, “Për krijimin e autoritetit kombëtar të përcaktuar të mekanizmit të zhvillimit të pastër, në kuadër të zbatimit të angazhimeve të protokollit të Kiotos”, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të pikës 5, të nenit 32, të këtij ligji.
4. Urdhri nr.155, datë 25.4.2014, i Kryeministrit, “Për ngritjen dhe funksionimin e grupit ndërministror të punës në fushën e ndryshimeve klimatike”, do të vazhdojë të ketë efekt dhe do të referohet si në zbatim të këtij ligji.

Neni 39 **Shfuqizime**

Në shtojcën e vendimit nr.1189, datë 18.11.2009, të Këshillit të Ministrave, “Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit”, pika 1, e ndarjes “Ç”, “Treguesit mjedisorë të trysnisë në mjedis”, shfuqizohet.

Neni 40 **Hyrja në fuqi**

Ky ligj hyn në fuqi 6 muaj pas botimit në “Fletoren zyrtare”.

K R Y E T A R I

GRAMOZ RUÇI

SHTOJCA I

Gazet me efekt serrë që referohen në nenin 2, paragrafi 11

1. Dioksid karboni (CO_2)
2. Metan (CH_4)
3. Monoksid azoti (N_2O)
4. Hegzafluorid i squfurit (SF_6)
5. Trifuorid azoti (NF_3)
6. Hidrofluorokarbone (HFCs) dhe
 - HFC-23 CHF_3
 - HFC-32 CH_2F_2
 - HFC-41 CH_3F
 - HFC-125 CHF_2CF_3
 - HFC-134 CHF_2CHF_2
 - HFC-134a CH_2FCF_3
 - HFC-143 CH_2FCHF_2
 - HFC-143a CH_3CF_3
 - HFC-152 $\text{CH}_2\text{FCH}_2\text{F}$
 - HFC-152a CH_3CHF_2
 - HFC-161 $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{F}$
 - HFC-227ea $\text{CF}_3\text{CHFCF}_3$
 - HFC-236cb $\text{CF}_3\text{CF}_2\text{CH}_2\text{F}$
 - HFC-236ea $\text{CF}_3\text{CHFCHF}_2$
 - HFC-236fa $\text{CF}_3\text{CH}_2\text{CF}_3$
 - HFC-245fa $\text{CHF}_2\text{CH}_2\text{CF}_3$
 - HFC-245ca $\text{CH}_2\text{FCF}_2\text{CHF}_2$
 - HFC-365mfc $\text{CH}_3\text{CF}_2\text{CH}_2\text{CF}_3$
 - HFC-43-10mee $\text{CF}_3\text{CHFCHFCF}_2\text{CF}_3$ or $(\text{C}_5\text{H}_2\text{F}_{10})$
7. Perfluorokarbone (PFCs):
 - PFC-14, Perfluoromethane, CF_4
 - PFC-116, Perfluoroethane, C_2F_6
 - PFC-218, Perfluoropropane, C_3F_8
 - PFC-318, Perfluorocyclobutane, $\text{c-C}_4\text{F}_8$

- Perfluorocyclopropane c-C 3 F 6
- PFC-3-1-10, Perfluorobutane, C 4 F 10
- PFC-4-1-12, Perfluoropentane, C 5 F 12
- PFC-5-1-14, Perfluorohexane, C 6 F 14
- PFC-9-1-18, C 10 F 18

SHTOJCA II

Pjesa A

Kategoritë e aktiviteteve dhe GES-i që i nënshtrohen kërkesave për leje mjedisi që përfshin GES-i

1. Instalimet apo pjesë të tyre që përdoren për kërkim, zhvillim dhe testim të produkteve dhe proceseve të reja dhe instalimet që përdorin ekskluzivisht biomasën, përjashtohen nga ky ligj.
2. Vlerat-prag, që jepen më poshtë, përgjithësisht i referohen kapaciteteve prodhuese ose vëllimit të prodhimit. Për aktivitetet që bien nën të njëjtën kategori dhe kryhen në të njëjtin instalim, kapacitetet e tyre mbledhen së bashku.
3. Për llogaritjen e inputit termal nominal total të një instalimi ku digjen lëndë djegëse, mbledhen inputet termale nominale të të gjitha njësive teknike që janë pjesë e tij. Këto njësi mund të përfshijnë të gjitha tipet e bojlerëve, të pajisjeve për djegie, turbinave, pajisjeve ngrohëse, furnaltave/kaldajave, incineratorëve, kalcinatorëve, furrave të çimentos, furrave të pjekjes, pajisjeve tharëse, motorëve, qelizave të lëndës djegëse, njësive të djegies me fryrje kimike, flakëruesve dhe njësive termale apo katalitike pas djegies. Në këtë llogaritje nuk do të merren në konsideratë njësitë me *input* nominal termal nën 3 MW dhe njësitë që përdorin ekskluzivisht biomasën. “Njësitë që përdorin ekskluzivisht biomasën” janë njësitë që përdorin lëndë djegëse fosile gjatë ndezjes apo fikjes së njësisë.
4. Kur rezulton se në një instalim që ka një leje mjedisi, kapërcehet pragu i kapacitetit të një aktiviteti që listohet në këtë shtojcë, leja e mjedisit e të gjitha njësive ku digjet lëndë djegëse, përveç njësive për incinerimin e mbetjeve të rrezikshme ose bashkiake, do të ketë edhe kërkesa për shkarkimet e GES-it, sipas nenit 5, të këtij ligji.

Nr.	Aktivitetet	GES	Kodi i aktivitetit (sipas kolonës 1 të Shtojcës 1 të Ligjit nr 10448, datë 14.7.2011 “Per lejet e mjedisit” te ndryshuar*)
1.	Djegia e lëndëve djegëse në instalime (përveç instalimeve për incinerimin e mbetjeve të rrezikshme apo bashkiake) me input termal nominal total mbi 20 MË	Dioksid karboni	1.1
2.	Rafinimi i vajrave minerale	Dioksid karboni	1.2 (Rafineritë e gazeve minerare perjashtohen)
3.	Prodhimi i koksit	Dioksid karboni	1.3
4.	Pjekja ose aglomerimi, përfshirë peletizimin, i xeherorëve metalikë, përfshirë xeherorët sulfidë	Dioksid karboni	2.1
5.	Prodhim i gizës ose çelikut (shkrirje primare dhe sekondare) përfshirë derdhjen e vazhdueshme me kapacitet prodhues më të madh se 2,5 ton/orë	Dioksid karboni	2.2
6.	Prodhimi apo përpunimi i metaleve ferroke, përfshirë aliazhët e tyre, me njësi djegieje që operojnë me input termal nominal total mbi 20 MW. Përpunimi i metaleve ferroke përfshin mullinjtë me rula, ngrohësit e ndërmjetëm, furnaltat, kovaçanat, fonderitë, veshjen me metal të shkrirë dhe fiksimin e ngjyrës/eletrolitik	Dioksid karboni	2.3 2.5.a 2.6
7.	Prodhimi i aluminit primar	Dioksid karboni dhe perfluorokarbone	2.4
8.	Prodhimi i aluminit sekondar me njësi djegieje që operojnë me input termal nominal total mbi 20 MW. (ID 2.4)	Dioksid karboni	2.4
9.	Prodhimi apo përpunimi i metaleve joferroke, përfshirë prodhimin e aliazhëve, rafinimin, derdhjen në fonderi etj., me njësi djegieje që operojnë me input termal nominal total mbi 20 MW (përfshirë lëndët djegëse që përdoren si agjentë reduktues)	Dioksid karboni	2.5.b
10.	Prodhimi i klinkerit të çimentos në furra rrotulluese me kapacitet prodhues mbi 500 tonë/ditë ose në furnalta të tjera me kapacitet prodhues mbi 50 tonë/ditë	Dioksid karboni	3.1
11.	Prodhimi i gëlqeres ose kalçinimi i dolomiteve apo magnezitit në furra rrotulluese apo në furnalta të tjera me kapacitet prodhues mbi 50 tonë/ditë	Dioksid karboni	3.1
12.	Prodhimi i qelqit dhe fibrave të qelqit me kapacitet shkrirje mbi 20 tonë/ditë	Dioksid karboni	3.3
13.	Prodhim i produkteve qeramike nëpërmjet pjekjes, përfshirë tjegullat, tullat, tullat refraktare, pllakat, prodhimet e poçerisë/qeramikës apo të porcelanit me kapacitet prodhues mbi 75 tonë/ditë (ID 3.5)	Dioksid karboni	3.5
14.	Prodhimi i materialeve izoluese me bazë leshi mineral, duke përdorur qelq, gurë apo skorrije me kapacitet	Dioksid karboni	Vendoset rast pas rasti ne varesi te instalimit

	shkrirjeje mbi 20 tonë/ditë		
15.	Tharja ose kalcinimi i gipsit apo prodhimi i fletëve/ pllakave/ paneleve prej gipsi dhe produkteve të tjera prej gipsi, me njësi djegie që operojnë me input termal nominal total mbi 20 MW	Dioksid karboni	<i>Vendoset rast pas rasti ne varesi te instalimit</i>
16.	Prodhimi i pulpës nga trungjet e drurit dhe materiale të tjera fibroze	Dioksid karboni	7.1.a
17.	Prodhimi i letrës dhe/ ose i kartonit me kapacitet prodhues mbi 20 tonë/ ditë	Dioksid karboni	7.1.b
18.	Prodhimi i katranit nga karbonizimi i substancave, të tilla si vajra, zift, fishekzjarre, pajisje krekingu dhe mbetje distilimi, me njësi djegie që operojnë me input termal nominal total mbi 20 MW	Dioksid karboni	7.3
19.	Prodhimi i acidit nitrik	Dioksid karboni dhe oksid azoti	4.2
20.	Prodhimi i acidit adipik	Dioksid karboni dhe oksid azoti	4.2
21.	Prodhimi i acidit glioksal dhe glioksilik	Dioksid karboni dhe oksid azoti	4.2
22.	Prodhimi i amoniakut	Dioksid karboni	4.2
23.	Prodhimi i shumicës së kimikateve organike përmes krekingut, reformimit, oksidimit të pjesshëm apo të plotë apo proceseve të ngjashme, me kapacitet prodhues mbi 100 tonë/ ditë	Dioksid karboni	4.1
24.	Prodhimi i hidrogjenit (H ₂) dhe gazit të sintezës përmes reformimit apo oksidimit të pjesshëm me kapacitet prodhues mbi 25 tonë/ ditë	Dioksid karboni	4.2
25.	Prodhimi i hirit të sodës (Na ₂ CO ₃) dhe bikarbonatit të sodës (NaHCO ₃) (ID 4)	Dioksid karboni	4.2
26.	Kapja e rrymave të GES-it nga instalimet që mbulohen nga ky ligj për qëllime të transportimit dhe depozitimit gjeologjik në një vend depozitimi për të cilën AKM-ja ka lëshuar një leje mjedisi	Dioksid karboni	12.4
27.	Transportimi i GES-it përmes tubacioneve për depozitimin gjeologjike në një vend depozitimi për të cilën AKM-ja ka lëshuar një leje mjedisi	Dioksid karboni	12.4
28.	Depozitimi gjeologjik i GES-it në një vend depozitimi për të cilën AKM-ja ka lëshuar një leje mjedisi	Dioksid karboni	12.4

**në raste të veçanta, për aplikim për leje mjedisi që përmban edhe kushte për GES-in, operatori mund t'i referohet edhe ndonjë kodi tjetër referuar kolonës 1 të shtojcës 1 të ligjit nr.10448, datë 14.7.2011, "Për lejet e mjedisit" të ndryshuar, i cili nuk është përmendur në tabelën e mësipërme.*

Pjesa B

**Lista e aktiviteteve të aviacionit që përjashtohen nga ky ligj,
referuar nenit 13 pika 6**

(a) fluturimet që kryhen ekskluzivisht për transportin për misione zyrtare të një monarku në fuqi dhe familjes së ngushtë të tij, të kryetarëve të shteteve dhe ministrave të vendeve që nuk janë anëtarë të BE-së, kur një gjë e tillë është treguar në planin e fluturimit; (b) fluturimet ushtarake që kryhen nga avionë ushtarakë dhe fluturimet e autoriteteve të doganave dhe të policisë; (c) fluturimet për misione kërkimi dhe shpëtimi, për shuarje zjarresh, për ndihma humanitare dhe shërbime shëndetësore emergjente të autorizuar nga autoritetet kompetente përkatëse; (d) çdo fluturim që kryhet ekskluzivisht sipas rregullave të shikueshmërisë së fluturimit, sipas përcaktimit të bërë në shtojcën 2 të Konventës së Çikagos; (e) fluturimet që përfundojnë në aerodromin e nisjes pa bërë asnjë ulje të ndërmjetme; (f) fluturimet për trajnim që kryhen ekskluzivisht për marrjen e licencës apo për vlerësim në rastin e ekuipazhit të fluturimit, kur kjo është përcaktuar me shënimin e duhur në planin e fluturimit, me kusht që ai fluturim të mos shërbejë për transportin e pasagjerëve dhe/ose kargove, apo për pozicionimin, apo transportimin e avionit; (g) fluturimet që kryhen ekskluzivisht për qëllime të kërkimit shkencor apo për kontrollimin, testimin apo certifikimin e avionit apo paisjeve qoftë në ajër apo në tokë; (h) fluturimet që kryhen nga një avion që ka masë maksimale ngritje të certifikuar prej më pak se 5,700 kg; (i) fluturimet që kryhen mbi rrugët ajrore, kur kapaciteti i ofruar nuk është më i madh se 30 000 vende në vit; (j) fluturimet që, përveçse në këtë rast, do të binin në aktivitetin e kryer nga një operator tregtar transporti ajror që operon ose: — më pak se 243 fluturime në periudhë, për 3 periudha katër mujore konsektive, — fluturimet me shkarkime totale vjetore më të ulëta se 10 000 tonë në vit. fluturimet që kryhen ekskluzivisht për transportin, për misione zyrtare të një monarku në fuqi dhe familjes së ngushtë të tij, të kryetarëve të shteteve dhe ministrave të vendeve që nuk janë antarë të BE-së, mund të mos përjashtohen sipas kësaj pike; (k) fluturimet që, me përjashtim të kësaj pike, do të binin në këtë aktivitet, që kryhet nga një operator jotregtar avioni që operon fluturime me shkarkime totale vjetore më të ulëta se 1 000 tonë në vit.	Dioksid karboni
---	------------------------

Shtojca III-A
Lista joshteruese e çështjeve që duhen trajtuar në dokumentin strategjik për ndryshimet klimatike

Dokumenti strategjik për ndryshimet klimatike do të përmbajë komponentët në vijim:

1. Pasqyrë të zhvillimit kombëtar dhe politika të ndryshimit të klimës.
2. Kuadri ligjor dhe institucional për zbatimin.
3. Objektivat dhe synimet e përgjithshme të strategjisë:
 - a) vlerësimi i ndikimeve të ndryshimeve klimatike dhe (dobësive) vulnerabilitetin, me synim formulimin e veprimeve prioritare;
 - b) zhvillimi i një strategjie afatgjatë për uljen e emetimit të gazit serrë në paragrafin 19, neni 4 i Marrëveshjes së Parisit;
 - c) plani mitigimit;
 - ç) plani i përshtatjes;
 - d) plani i menaxhimit të riskut;
 - dh) burimet financiare;
 - e) ndërtim kapacitetesh;
 - ë) burimet financiare;
 - f) edukimi, trajnimi, ndërgjegjësimi.
4. Plan i mitigimit dhe plani i përshtatjes, referuar paragrafit 4, shkronjat “d” dhe “e” përkatësisht, duhet të përmbajë komponentët e mëposhtëm, sipas rastit:
 - a) përmbledhje:
 - aa) përshkrimi i objektivave dhe masave zbutëse ose adaptuese;
 - ab) përshtatja me planet kombëtare të zhvillimit, si dhe me qëllimet mbi mitigimin sektorial dhe adaptimin;
 - ac) përshkrimi i nismave dhe sinergjive ekzistuese mbi mitigimin ose adaptimin lehtësues ose përshtatjes.
 - b) përfitimet:
 - ba) përshkrimi i përfitimeve në aspektin e zhvillimit (ekonomik, social dhe mjedisor);
 - bb) kosto-efektivitet në arritjen e përfitimeve kombëtare.
 - c) ndikimet nga emetimi i gazit serrë:

- ca) përshkrimi i skenarit “*business as usual*” (në tekstin e mëtejshëm: BAU);
- cb) përshkrimin e ndikimeve të vlerësuara mbi devijimin e emetimit të gazit serrë nga BAU;
- cc) përshkrimin e impaktit transformues pas zbatimit;
- cd) kosto-efektivitet në arritjen e ndikimeve të emetimit të gazit serrë.

d) planveprimi:

- da) përshkrimi i aktiviteteve të detajuara për zbatimin e masave mitiguese ose adaptuese të përfshira në plan;
- db) plani i punës për aktivitetet e detajuara;
- dc) plani për përfshirjen e palëve të interesuara, duke përfshirë edhe rolin e tyre në zbatimin e aktiviteteve dhe marrëveshjet institucionale.

e) monitorimi dhe matja e progresit:

- ea) përshkrimi i parametrave kryesorë për të vlerësuar progresin e zbatimit të planit;
- eb) përshkrimi i parametrave kryesorë për të vlerësuar përfitimet kombëtare dhe ndikimet e emetimit të gazit serrë;
- ec) përshkrimi i metodologjisë për të vlerësuar ndikimet e emetimit të gazit serrë, si dhe marrëveshjet për matjen dhe raportimin.

5. Plan i menaxhimit të riskut i përmendur në paragrafin 4, shkronja “f”, duhet të përmbajë komponentët në vijim:

- a) vlerësimin gjithëpërfshirës të humbjes ekonomike dhe joekonomike dhe dëmeve të lidhura me ndryshimin e klimës, duke përfshirë edhe ato të shkaktuar nga situatat emergjente, si dhe ato ngjarje me fillim të ngadalshëm (*as sell as slow onset events*);
- b) planin e veprimit për menaxhimin e riskut, duke përfshirë sistemet e paralajmërimit të hershëm, gatishmërisë emergjente dhe masave që synojnë përmirësimin e qëndrueshmërisë së komuniteteve, jetesën dhe ekosistemet;
- c) masat e menaxhimit të riskut financiar, duke përfshirë edhe lehtësirat e sigurimit të riskut, bashkimit të risqeve të klimës (*climate risk pooling*) ose zgjidhje të tjera të sigurimit.

SHTOJCA III-B

Lista joshteruese e çështjeve që duhen trajtuar në dokumentet strategjike sektoriale që referohen në nenin 5

1. Përshkrimin e kontekstit socio-ekonomik, demografik dhe gjeografik për zhvillime me pak karbon.
2. Vlerësimin e shkarkimeve ekzistuese të GES-it sipas sektorëve dhe shkarkimet e pritshme në periudhën afatmesme dhe afatgjatë.
3. Vlerësimin e opsioneve teknologjike në sektorë prioritarë.
4. Analizën e mundësive të zbatimit të opsioneve për zhvillime me pak karbon në sektorë të rëndësishëm.
5. Zgjedhjen e opsioneve të duhura për t'u zbatuar në periudhën afatshkurtër, afatmesme dhe afatgjatë, në mënyrë që të plotësohen objektivat e përcaktuar në NDC-ë, të referuara në Nenin.
6. Koordinimin dhe sinergjinë me marrëveshje mjedisore ndërkombëtare/ shumëpalëshe, proceset dhe mundësitë për financim.